

До спеціалізованої вченої ради
Державного закладу вищої освіти
«Університет менеджменту освіти»
НАПН України
вул. Січових Стрільців, 52А, м. Київ, 04053

ВІДГУК

***офіційного опонента, доктора педагогічних наук,
заступника директора з навчально-виробничої роботи комунального закладу
освіти «Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей»
Дніпропетровської обласної ради Стойчик Тетяни Іванівни на дисертацію
Уклеїної Лілії Анатоліївни «Управління підготовкою майбутніх
адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійно-технічної
освіти», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю 011 — «Освітні, педагогічні науки»***

З метою здійснення експертизи поданої до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії Лілії Уклеїної за темою «Управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійно-технічної освіти» нами проаналізовано її зміст, наукові та інші праці за темою дослідження. З урахуванням цього ми дійшли висновку щодо актуальності теми дослідження; методологічної обґрунтованості наукових положень, теоретичних висновків і практичних рекомендацій; наукової новизни, теоретичного і практичного значення та важливості отриманих результатів для науки і практики, повноти висвітлення результатів у публікаціях авторки; відповідності дисертаційної роботи нормативно-правовим вимогам та прогностичності результатів наукового пошуку.

***Актуальність обраної проблематики виконаної роботи та її зв'язок з
науковими програмами, планами, темами.***

Актуальність теми дослідження обумовлена потребою адаптації системи професійної (професійно-технічної) освіти до сучасних вимог ринку праці та

впровадження інноваційних методів у підготовці адміністраторів, здатних ефективно керувати та модернізувати процес навчання. Створення оптимальної моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до сучасного інноваційного розвитку та вимог роботодавців до фахівців стає основним завданням для забезпечення конкурентоздатності випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Тема дисертаційного дослідження Уклеїної Л.А. «Управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійно-технічної освіти» є необхідною та належить до досліджень актуальних за науковою проблематикою і затребуваних теорією та практикою сучасної професійної (професійно-технічної) освіти.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України з тем: «Науково-методичні засади підвищення ефективності державно-громадського управління неперервною освітою в умовах суспільних трансформацій в Україні» (державний реєстраційний номер ДР 0116U007183) та «Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти» (РК 0120U104637).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Здійснений аналіз змісту рукопису дисертації Л.А. Уклеїної дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації, базуються на філософсько-педагогічних ідеях сучасного розуміння професійної (професійно-технічної) освіти, єдності теорії та практики. Поняттєво-термінологічний апарат дослідження методологічно обґрунтовано й

визначено з урахуванням ключових ідей авторського дослідження. Результати наукового пошуку Л.А. Уклеїної мають важливе прогностичне значення.

Привертає увагу цілеспрямованість і послідовність авторки в теоретико-методологічному обґрунтуванні управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти на різних дослідницьких етапах. На нашу думку, дуже цінним є те, що це дослідження є міждисциплінарним, оскільки вивчення питання управління потребувало інтегрування знань з філософії, соціології, педагогіки і психології праці.

Заслуговує на увагу наскрізний науковий аналіз положень щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, теорії та методики управління професійної (професійно-технічної) освіти, теоретико-методологічних засад неперервної професійної освіти, застосування сучасних педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців.

Структура дисертації Л.А. Уклеїної є науково обґрунтованою (вступ, три розділи, загальні висновки, список використаних джерел, додатки).

Сформульовані у дисертації Л.А. Уклеїної наукові положення і висновки теоретично обґрунтовані, що підтверджується опрацюванням широкого кола наукових робіт вітчизняних і зарубіжних авторів (169 найменувань) і свідчать про достатню теоретичну підготовку авторки, її впевнену орієнтацію у проблемному полі сучасної педагогіки.

Дисертанткою досить ґрунтовно схарактеризовано стан досліджуваної проблеми у літературних і документальних джерелах; визначено наукові підходи до інтерпретації основних понять, пов'язаних із підготовкою адміністраторів в умовах професійної (професійно-технічної) освіти; проведений детальний аналіз змісту, форм та методів підготовки адміністраторів; виокремлено організаційно-педагогічні умови управління

професійною підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти; запропоновано авторську модель управління підготовкою майбутніх адміністраторів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено означену модель управління; проаналізовано результати впровадження, які підкреслюють важливість зміцнення позицій закладів професійної (професійно-технічної) освіти на регіональному ринку праці, активізації розвитку освітнього середовища та формування ключових компетентностей майбутніх адміністраторів.

Л.А. Уклеїна цілком виправдано приділяє значну увагу ґрунтовному аналізу змісту базових понять, що є методологічно важливими для вивчення процесів управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Зокрема, поняття «структурно-логічна система професійної підготовки» визначається дослідницею як методично обґрунтований процес реалізації освітньої програми підготовки з алгоритмом реалізації освітньої програми для формування у майбутніх адміністраторів ключових компетентностей; «освітнє середовище» як комплекс ресурсів: матеріальних, фінансових, особистісних, технологічних, організаційних для освіти здобувачів/слухачів освіти, що склались цілеспрямовано у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, та виконують освітні функції щодо надання професійної (професійно-технічної) освіти, забезпечують можливості для особистісного розвитку всіх суб'єктів освітнього процесу. Вважаємо, що такий підхід дисертантки заслуговує підтримки.

Оцінка змісту дисертації та її завершеності у цілому.

Дисертація Л.А. Уклеїної має чітку структуру, відзначається цілісністю та

логічністю викладу наукового матеріалу, логіка і послідовність викладу тексту дисертаційної роботи відповідає вирішенню поставлених завдань дослідження.

У першому розділі «Сучасні тенденції професійної (професійно-технічної) освіти в умовах соціально-економічних змін в Україні» дисертанткою проаналізовано зміст, форму та методи підготовки адміністраторів в умовах професійної (професійно-технічної) освіти; розглянуто основні наукові поняття, пов'язані з підготовкою адміністраторів, а також основні законодавчі норми та принципи у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. Формуванню професійних компетентностей майбутніх адміністраторів, на думку дисертантки, має сприяти функціонування відповідного інформаційно-освітнього середовища. Нею також обґрунтовано думку про те, що підготовка конкурентоздатних фахівців, здатних адаптуватися до змін ринку праці, має відбуватися у взаємодії між закладами професійної (професійно-технічної) освіти та роботодавцями. Ключову роль у підвищенні якості навчання та професійної компетентності адміністраторів, як обґрунтовано в дослідженні, відіграють інтеграційних процесах в сучасній системі професійної підготовки.

У другому розділі дослідження «Особливості управління професійною підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» дисертанткою розглянуто організаційно-педагогічні умови управління професійною підготовкою майбутніх адміністраторів у сфері підприємництва; науково обґрунтовано відповідну модель управління. Зокрема, невід'ємною частиною моделі визначено соціальне партнерство, основними складниками — цільовий, теоретико-методологічний, технологічний, контрольний та управлінський блоки з відповідними структурними компонентами. Дослідницею розкрито технологію та методику впровадження моделі управління професійною підготовкою в закладі професійної (професійно-

технічної) освіти.

У третьому розділі дослідження «Експериментальна перевірка моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» висвітлено апробування розробленої моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладі професійної (професійно-технічної) освіти. Визначено основну мету та завдання експерименту, який реалізувався у трьох етапах: констатувальний, формувальний та узагальнювальний. Для підтвердження об'єктивності проведено анкетування учасників освітнього процесу, а саме — вступників, педагогічний склад, керівництво закладу та роботодавців. Отримані результати підтвердили стратегію щодо оптимізації сильних сторін закладу професійної (професійно-технічної) освіти та використання зовнішніх можливостей. Результати, отримані авторкою, засвідчують важливість зміцнення позицій закладу професійної (професійно-технічної) освіти на регіональному ринку праці, активізації розвитку освітнього середовища та формування ключових компетентностей майбутніх адміністраторів.

Ми не випадково конкретно схарактеризували результати наукового пошуку відповідно до визначених дослідницьких завдань, так як Лілії Анатоліївні притаманні соціальна відповідальність за результати власної науково-педагогічної діяльності, а також дисципліна наукової думки.

Наукова новизна та достовірність наукових положень, обґрунтованих за результатами дослідження Л.А. Уклеїної, полягають у тому, що нею вперше розроблено, науково обґрунтовано та експериментально перевірено модель управління підготовкою майбутніх адміністраторів у ЗП(ПТ)О; визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови управління професійною підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти;

охарактеризовано ключові компетентності та навички, яких вимагає від майбутніх адміністраторів сфери підприємництва сучасний ринок праці.

За результатами дослідження набули подальшого розвитку шляхи вдосконалення управління підготовкою майбутніх адміністраторів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Дисертаційна робота Л.А.Уклеїної перевірена на унікальність тексту за допомогою автоматизованої системи «Unicheck», що не виявило порушень академічної доброчесності (ID перевірки 1015843473).

Значення отриманих дослідницьких результатів для науки і практики освітньої діяльності. Вважаємо, що практична цінність дослідження полягає у впровадженні розробленої авторкою моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що може використовуватися як інструмент обґрунтування і прийняття управлінських рішень при розробці стратегії розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Це сприятиме підвищенню якості підготовки фахівців відповідно до потреб сучасної економіки; оптимізації освітніх програм, які базуватимуться на результатах взаємодії з підприємницькою спільнотою.

Означене дозволить закладам професійної (професійно-технічної) освіти належним чином адаптуватися до вимог ринку праці; сприятиме розширенню взаємодії закладів професійної (професійно-технічної) освіти з підприємницькими структурами, що підсилить практичну спрямованість навчання та допоможе здобувачам освіти набути професійний досвід ще протягом освітнього процесу. Підвищення рівня професійної компетентності майбутніх адміністраторів відбуватиметься завдяки застосуванню новітніх методик і підходів, що зокрема має сприяти удосконаленню системи оцінювання здобувачів освіти, яка базується на сучасних критеріях, що

відображають не лише теоретичні знання, а й практичні навички, необхідні для успішної діяльності у сфері підприємництва.

Повнота висвітлення основних наукових результатів у публікаціях авторки. Основні результати дослідження дисертанткою висвітлено у 9 одноосібних публікаціях, із них: 4 статті у наукових фахових виданнях України; 1 публікація в зарубіжному періодичному науковому виданні; 4 публікації в інших наукових виданнях та матеріалах науково-практичних конференцій, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Дискусійні положення, побажання і зауваження щодо змісту дисертації. Позитивно оцінюючи результати наукового пошуку Л.А. Уклеїної, привернемо увагу до дискусійних положень і висловимо побажання та окремі зауваження:

1. Відповідно до п.8 ст.1 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 року №2145-VIII (зі змінами), на наш погляд, доцільно використовувати у дисертаційному дослідженні замість терміну «учень», «здобувач освіти», яке трактується як вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, аспіранти (ад'юнкти), інші особи, які здобувають освіту за будь-яким видом та формою здобуття освіти.

2. Стратегія розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року передбачає одним із завдань для досягнення Цілі 2. «Забезпечення відповідності змісту і якості професійної (професійно-технічної) освіти потребам ринку праці» створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Однак, у поданому на рецензування дослідженні зазначена проблематика не розглядається.

3. У зв'язку з поширеним використанням у дисертаційному дослідженні терміну «професійна (професійно-технічна) освіта, на наш погляд,

доцільно означений термін винести до переліку умовних позначень.

4. Робота б значно виграла, якщо б здобувачка звернула увагу у дослідженні на таку чутливу в сучасному суспільстві проблему, яка має віднайти належне відображення і у сфері освіти, як формування інклюзивного та гендерно-чутливого освітнього середовища у закладах освіти, зокрема, професійної (професійно-технічної).

5. У рукописі присутні орфографічні та стилістичні помилки, які необхідно виправити, зокрема: с. 19 — ««Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України (далі НАПН) України» — дужки необхідно винести за слово Україна; лексичні, зокрема: с. 30 «вплив оточуючого середовища» доцільно замінити на «навколишнього», с. 33 — «представляє собою» — замінити на «являє собою», с. 40 «науковці можуть мати свої власні визначення» — залишити або слово «свої», або «власні», с. 43 — «основні задачі створення єдиного інформаційного простору» — «основні завдання», с. 52 — «залежно від області використання інформації» — «сфери, галузі використання».

6. У тексті дослідження паралельно вживаються як скорочення, наприклад «ЗП(ПТ)О», так і повні форми — «заклади професійної (професійно-технічної) освіти» (с. 4, 5, 16, 17, 18, 19, 20 тощо).

7. У дисертаційному дослідженні присутній нерівномірний розподіл кількості сторінок між розділами, прикладом цього є розділи 1 та 2, однак, незважаючи на це, дослідження в цілому має велике практичне значення;

8. При створенні маркованого списку у рукописі дисертації на наш погляд варто використовувати стиль маркера «—» замість «•».

Висловлені нами побажання і зауваження не впливають на зниження загальної високої оцінки результатів дослідження Л.А. Уклеїної. Безумовно, вони мають рекомендаційний характер і спонукають до творчої дискусії, без

якої неможливий науковий поступ.

Здійснена нами наукова експертиза дає підстави кваліфікувати працю Л.А. Уклеїної як фундаментальне наукове дослідження, результати якого є важливими не лише для професійної педагогіки, теорії і методики професійної освіти, а й мають соціально-економічне значення. Адже підготовка майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійно-технічної освіти впливає на формування людського капіталу нашої держави, особливо в умовах воєнного стану.

Загальний висновок.

Дисертація Лілії Анатоліївни Уклеїної «Управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійно-технічної освіти» є фундаментальним, самостійним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, результати якого мають соціально-економічне значення і є прогностичними. Обґрунтовані дисертанткою теоретичні висновки і практичні рекомендації є науково обґрунтованими й мають важливе значення для подальшого розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої та вищої освіти.

Дисертаційне дослідження «Управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладах професійно-технічної освіти» за своєю актуальністю, ступенем новизни, постановкою та способом вирішення поставлених питань, теоретичним і практичним підґрунтям та обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.), а її авторка, Уклеїна Лілія

Анатоліївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 — «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
заступник директора з навчально-виробничої роботи
комунального закладу освіти
«Криворізький професійний
гірничо-технологічний ліцей»
Дніпропетровської обласної ради

Тетяна СТОЙЧИК

Підпис Стойчик Т. І.

засвідчую:

директор комунального закладу освіти
«Криворізький професійний
гірничо-технологічний ліцей»
Дніпропетровської обласної ради

 В. Г. Сиротюк